

**Stichting Hassan II
Voor Marokkanen woonachtig in het
buitenland**

**INVESTERINGSGIDS VOOR DE IN HET
BUITENLAND WOONACHTIGE
MAROKKANEN**

**De sector van de bouw, publieke werken en
steengroeven**

Inhoudsopgave

Brief van de afgevaardigde Minister	7
Presentatie van de sector	9
Sectorbeleid	11
Algemene aanbevelingen	12
Systeem van kwalificatie en indeling van Ondernemingen in de BPW	13
Exploitatie van steengroeven	26
Belastingwezen BPW	30
De procedures voor het opstarten van een onderneming	37
Financieringswijzen van een onderneming	39
De voordelen toegekend aan de sector	40
Annex	45

Deze gids is een informatief document. Het beschrijft de bouw, publieke werken en steengroeve in Marokko, wettelijke en statutaire bepalingen en administratieve procedures betreffende investeringen aldaar. Er worden geen adviezen ten aanzien van investeringen gegeven en het pretendeert ook niet volledig te zijn. Naast deze gids zult u dus nog altijd een beroep moeten doen op de diensten en adviezen van gespecialiseerde instellingen.

De geldigheid van de informatie van deze gids is gebaseerd op de datum van uitgave. De Stichting Hassan II zal ervoor zorgdragen de informatie actueel te houden. Hiertoe zullen nieuwe actuele edities of supplementen worden uitgegeven al naar gelang er sprake is van relevante wijzigingen.

PRESENTATIE VAN DE SECTOR

De sector van de bouw en publieke werken speelt een vooraanstaande rol, veel meer dan de andere economische sectoren met het oog op het meeslepende effect dat het voortbrengt.

De vraag in de bouw en de publieke werken ligt in de groei van de Marokkaanse bevolking die elke 25 jaar verdubbelt.

Deze groei van de bevolking betekent ook een groei van behoeften aan sociaal-economische infrastructuren (wegen, dammen, havens, scholen, ziekenhuizen, fabrieken etc.) en huisvesting.

De bevolking van Marokko is voor meer dan 57% verstedelijkt. Reeds heeft het land 370 agglomeraties bereikt, waarvan er 49 de 100.000 inwoners overschrijden.

Bovendien loopt de waarde van de productie van de sector van de bouw en publieke werken (BPW) op tot omstreeks 15 miljard dirham tegenover 7,934 miljoen dirham in 1987.

De groei van de sector wordt geschat op 8,3% per jaar. In constante waarde heeft het aandeel van de sector BPW aan het BNP dezelfde tendens als die waargenomen in de marktprijzen.

De bijdrage van de sector BPW aan de brutovorming van het vaste kapitaal (FBCF) van het land is bepalend. Immers, zij heeft een jaarlijks gemiddelde van 52,46% bereikt in de loop van de periode (1987 – 1996), dit is meer dan de helft van de investeringsinspanning gerealiseerd door de gezamenlijke economische sectoren.

Teneinde die sector van een passend reglementair kader te voorzien, is er een kwalificatiesysteem en een indeling van ondernemingen die actief zijn in het

domein van de bouw en publieke werken ontwikkeld. Het doel van deze maatregel is het invoeren van een hogere professionaliteit en een grotere specialisatie in de kern van de beroepssector.

De fiscale voordelen toegekend aan de sector van onroerend goed, de bevordering van sociale woningbouwprogramma's voor ruimtelijke inrichting van wegen en snelwegen evenals de bouw van dammen, educatieve- en gezondheidsinstellingen zijn een aantal factoren die de ontwikkeling van de sector BPW begunstigen.

SECTORBELEID

In Marokko mogen alle personen een beroep in de BPW uitoefenen. Geen enkel onderscheid wordt gemaakt tussen de inheemse bevolking en buitenlanders, noch tussen mannen en vrouwen.

De voornaamste maatregelen genomen door de overheid binnen het domein van de bouw, publieke werken en exploitatie van steengroeven kunnen als volgt worden samengevat:

- De invoering van een systeem ter kwalificatie en indeling van ondernemingen;
- De herziening van de toekenningprocedure ter autorisatie van de exploitatie van steengroeven.

Het huidige document is in het leven geroepen met het oog op het beter informeren van de projectontwikkelaars ten aanzien van de administratieve procedures en de reglementaire verordeningen gerelateerd aan de investeringen in de bouwsector en publieke werken. Dit op voorwaarde van de uitoefening van deze activiteit.

Daartoe zullen hierna de volgende punten behandeld worden:

- ☒ Het systeem ter kwalificatie van ondernemingen;
- ☒ De exploitatie van steengroeven;
- ☒ De procedures voor de oprichting van een onderneming in Marokko;
- ☒ De wijze van financiering van een onderneming;
- ☒ De voordelen toegekend aan de sector.

ALGEMENE AANBEVELINGEN VOOR DE REALISATIE VAN EEN PROJECT

Er is geconstateerd dat bepaalde personen besluiten tot ondernemen enkel omdat ze de mogelijkheid hebben tot het verkrijgen van een krediet. Anderen, die enkel over een eenvoudig idee voor een project beschikken, beginnen met het opstarten van een maatschappij alvorens het project daadwerkelijk te bestuderen.

Deze manier van handelen komt niet overeen met de aan te raden gang van zaken die gevolgd kan worden voor de opzet van een project.

De geschikte procedure voor het welslagen van de realisatie van een project dient de volgende vier chronologische stappen te respecteren:

- De nauwgezette identificatie van het project en de analyse van zijn mogelijkheid en overeenkomstigheid met de wensen van de markt en de wetgeving die van kracht is;
- De realisatie van een onderzoek naar de gedetailleerde uitvoerbaarheid waarin de technische, economische en financiële aspecten van het project behandeld worden;
- De constructie van het juridische kader waarbinnen het project zich dient te verwerkelijken (zelfstandige onderneming, vennootschap);
- De mobilisering van financiële hulpmiddelen benodigd voor de realisatie van het project (eigen kapitaal, krediet..).

Het is een algemene regel dat een goed opgezet project alle kansen van slagen heeft, Zelfs dat een goed bedacht project makkelijk te financieren is. Maar enkel die projecten die door professionals beheerd worden kunnen daadwerkelijk slagen.

Opmerking: De procedures van oprichting van een onderneming en de middelen voor financiering worden nader omschreven in het laatste deel van dit document.

SYSTEEM TER KWALIFICATIE EN INDELING VAN ONDERNEMINGEN IN DE BOUW EN PUBLIEKE WERKEN

Het betaamt allereerst op te merken dat de oprichting en de exploitatie van een onderneming voor publieke werken niet zijn onderworpen aan een systeem aangaande indeling en kwalificatie. De uitoefening van de particuliere activiteit is vrij. Dit systeem is enkel verplicht voor de deelname aan de oproep voor offertes van de Staat en aan de onderwerping van de openbare markt van een bedrag dat een vastgestelde drempel overschrijd.

Echter, de kwalificatie van een onderneming en haar indeling door de overheid versterken haar positie op de markt. Een onderneming wordt erkend als gekwalificeerd voor een vastgestelde activiteit, wanneer de commissie van kwalificatie en indeling oordeelt, op basis van referenties verstrekt door de onderneming, dat de activiteit die zij beoefent beantwoordt aan de definitie gegeven aan deze activiteit.

Enkel die referenties van werk worden goedgekeurd die direct uitgevoerd worden door de onderneming met haar eigen personeel en haar eigen materiaal, zonder tussenkomst van een onderaannemer.

De nieuw opgerichte onderneming die nog niet over referenties beschikt mag een 'voorlopig certificaat' aanvragen, afgegeven op basis van haar referenties, de kwaliteit van haar personeel en de omvang van haar materieel. Dit certificaat wordt jaarlijks vernieuwd totdat de onderneming over haar eigen referenties beschikt.

De gekwalificeerde ondernemingen worden ingedeeld in verschillende categorieën volgens de kwantitatieve en kwalitatieve omvang van hun productiemiddelen, het volume van de werken die zij kunnen realiseren en hun technische prestaties.

Procedure van kwalificatie en indeling van ondernemingen

1- Aanvraag voor kwalificatie en indeling

De aanvragen voor kwalificatie en indeling worden geadresseerd aan of ingediend bij het Ministerie van publieke werken en worden opgesteld op formulieren verstrekt door de administratie.

De ondernemingen die hydro-landbouwprojecten tot stand brengen, dienen hun dossiers in te dienen bij het Ministerie van landbouw.

De aanvragen moeten worden vergezeld door de volgende documenten:

- Een uittreksel van het certificaat van inschrijving van de onderneming in het handelsregister;
- Een getuigschrift afgegeven door de nationale kas van sociale zekerheid (CNSS), dat het inkomstenkapitaal bevat, opgegeven door de onderneming gedurende de drie laatste boekjaren of sinds de oprichting van de onderneming, indien zij minder dan drie jaar bestaat;
- Een getuigschrift afgegeven door de belastingdienst dat het omzetcijfer vermeldt gedurende de laatste drie jaar of sinds de oprichting van de onderneming indien zij minder dan drie jaar bestaat;
- De technische referenties van de onderneming met in het bijzonder de aard en de som van de uitgevoerde werkzaamheden, de plaats en datum van uitvoering, evenals de namen en adressen van de uitvoerders die baat hebben gehad bij voornoemde werkzaamheden en de deskundigen die toezicht hebben gehouden;
- De lijst van uitrustingen van de organisatie die de data van aankoop en de waarden vermeldt;

- De lijst van het kaderpersoneel die hun Professionele kwalificaties specificeren.

2- Certificaat van kwalificatie en indeling

Naar aanleiding van het voorstel van de commissie van kwalificatie en indeling geeft de Minister van Publieke Werken of de Minister van Landbouw (naar gelang de zaak) een certificaat van kwalificatie en indeling af aan de onderneming, dat in het bijzonder de activiteit(en) voor welke zij erkend gekwalificeerd is en de categorie waarin zij is ingedeeld, vermeldt;

Elke onderneming die voldoet aan de vereiste voorwaarden en die een volledig dossier invult, ontvangt een certificaat van kwalificatie binnen een tijdsbestek dat niet aan 60 dagen voorbijgaat, te tellen vanaf de datum waarop het dossier is ingediend;

Dit certificaat, afgegeven naar gelang de zaak door het ministerie van ruimtelijke ordening, het ministerie van landbouw of het ministerie van volkshuisvesting, vermeldt in het bijzonder de activiteit(en) waarvoor de onderneming erkend gekwalificeerd is en de categorie waarin zij is ingedeeld.

De nieuw opgerichte ondernemingen ontvangen een voorlopig certificaat, tot aan de afloop van de periode van een jaar eventueel vernieuwbaar, dat zal kunnen worden veranderd in een definitief certificaat onder de voorwaarde dat de onderneming de werkreferenties die zij in die periode heeft verwezenlijkt, verstrekt en dat de commissie deze als voldoende beoordeelt.

3- Geldigheid van het certificaat van kwalificatie en indeling

Het certificaat van kwalificatie en indeling wordt voor onbepaalde tijd afgegeven. Toch is zij onderworpen aan een jaarlijkse herwaardering door genoemde commissie. Dit kan de toegekende kwalificatie bevestigen, dan wel leiden tot een herziene kwalificatie van de onderneming.

Elke onderneming kan, te allen tijde, een herwaardering van haar zaak vragen, om rekening te kunnen houden met eventuele veranderingen naar gelang de situatie.

4 – Beroep en geschillen

Elke onderneming die schat dat zij niet de kwalificatie of indeling waar zij recht op heeft, heeft ontvangen, kan een nieuwe procedure starten. Uitstel geldt voor maximaal twee maanden, te tellen vanaf de ontvangst van de aanvraag. Deze wordt aan de commissie toegekend om haar antwoord kenbaar te maken aan de aanvechtende onderneming.

Als de genomen beslissing in haar optiek niet voldoende is, kan de onderneming een verhandeling richten aan de betreffende minister, waarin zij de redenen voor haar bezwaarschrift kenbaar maakt.

Opmerking: *De afgifte van de gelegaliseerde kopie van het certificaat van kwalificatie en indeling verleent dispensatie van de levering van het technische dossier voorzien van de regelgeving voor de vrije markt.*

Kwalificatiesectoren van bedrijven in de bouw en openbare werken

De commissie kwalificatie en indeling ressorterend onder het Ministerie van Ruimtelijke Ordening beroept zich, voor de toekenning van een kwalificatie, op de volgende verzameling die 115 kwalificatiemogelijkheden groepeert in 20 activiteitssectoren.

Sector 1; graafwerkzaamheden:

- 1.1 Kwalificatie: massale afgravingen;
- 1.2 Kwalificatie: afgravingen voor uitzonderlijke werken;
- 1.3 Kwalificatie: speciale afgravingen;
- 1.4 Kwalificatie: mijnwerk en ontrotsing;
- 1.5 Kwalificatie: steenzettingswerk en ontwatering;
- 1.6 Kwalificatie: vervaardiging van aggregaten.

Sector 2; wegwerkzaamheden:

- 2.1 Kwalificatie : graafwerkzaamheden en wegensaneringswerk;
- 2.2 Kwalificatie : onbehandelde stapelstenen en oppervlakkige pleisterlagen;
- 2.3 Kwalificatie : behandelde en heet geasfalteerde stapelstenen;
- 2.4 Kwalificatie : koud geasfalteerd;
- 2.5 Kwalificatie : zware emulsie;
- 2.6 Kwalificatie : zwaar cement;
- 2.7 Kwalificatie : heet en dun geasfalteerd;
- 2.8 Kwalificatie : dun, koud gebonden asfaltering;
- 2.9 Kwalificatie : betonnen wegen;
- 2.10 Kwalificatie : vervaardiging en levering van soepele waterkoolstof verbindingen;
- 2.11 Kwalificatie : vervaardiging en levering van asfaltemulsies ;
- 2.12 Kwalificatie : bijbehorende werkzaamheden.

Sector 3; graafwerkzaamheden - leidingen - kanalen:

- 3.1 Kwalificatie : het plaatsen van drinkwaterleidingen;
- 3.2 Kwalificatie : het plaatsen van saneringsleidingen;
- 3.3 Kwalificatie : het plaatsen en de realisatie van irrigatiekanalen.

Sector 4; speciale funderingen, injecties, peilingen en boringen:

- 4.1 Kwalificatie : speciale funderingswerkzaamheden;
- 4.2 Kwalificatie : afwateringswerkzaamheden;
- 4.3 Kwalificatie : injectiewerk van klassieke pasta;
- 4.4 Kwalificatie : injectiewerk van speciale pasta;
- 4.5 Kwalificatie : ondiepe geotechnische peilingen (0 tot 100 m);
- 4.6 Kwalificatie : geotechnische peilingen van gemiddelde diepte (100 tot 200 m);
- 4.7 Kwalificatie : diepe geotechnologische peilingen (> 200 m);
- 4.8 Kwalificatie : peilingen in zee- of rivieromgevingen;
- 4.9 Kwalificatie : vernietigende peilingen met registratie van parameters;
- 4.10 Kwalificatie : put afgravingswerk;
- 4.11 Kwalificatie : ondiepe watergeologische boringen (< 200 m);
- 4.12 Kwalificatie : verticale watergeologische boringen van grote diameter;

- 4.13 Kwalificatie : verticale, halfdiepe watergeologische boringen (200 m tot 500 m);
- 4.14 Kwalificatie : diepe watergeologische boringen (> 500 m);
- 4.15 Kwalificatie : pogingen tot oppompen met hoge opbrengst bij watergeologische boringen;
- 4.16 Kwalificatie : beheersing van Arthesische putten bij verticale of hellende boringen;
- 4.17 Kwalificatie : beheersing van Arthesische putten bij watergeologische boringen onder hoge druk;
- 4.18 Kwalificatie : bedrog bij verticale watergeologische boringen;
- 4.19 Kwalificatie : hellende watergeologische boringen;
- 4.20 Kwalificatie : speciale interne luisterwerkzaamheden bij boringen;
- 4.21 Kwalificatie : speciale werkzaamheden bij werktuiglijke- of herstelboringen ;
- 4.22 Kwalificatie : de plaatsing van het materiaal voor luisterwerkzaamheden.

Sector 5; constructie:

- 5.1 Kwalificatie : ambachtelijke werkzaamheden in gewapend beton en metselwerk;
- 5.2 Kwalificatie : ambachtelijke werkzaamheden in voor- of nagespannen beton;
- 5.3 Kwalificatie : uitzonderlijke ambachtelijke werkzaamheden in gewapend beton;
- 5.4 Kwalificatie : uitzonderlijke ambachtelijke werkzaamheden in voor- of nagespannen beton;
- 5.5 Kwalificatie : ambachtelijke werkzaamheden in gewapend beton voor de bouw;
- 5.6 Kwalificatie : uitzonderlijke werkzaamheden in beton voor de bouw;
- 5.7 Kwalificatie : ambachtelijke werkzaamheden in beton voor industriële werken;
- 5.8 Kwalificatie : uitzonderlijke werkzaamheden in beton voor industriële werken;
- 5.9 Kwalificatie : compact gewalst beton (BCR);
- 5.10 Kwalificatie : produkten vervaardigd in beton;
- 5.11 Kwalificatie : speciale voorspan werkzaamheden;
- 5.12 Kwalificatie : reparatiewerkzaamheden van structuren;
- 5.13 Kwalificatie : vervaardiging en levering van gebruiksklaar beton;
- 5.14 Kwalificatie : speciale vloeren.

Sector 6; zee- en rivierwerkzaamheden :

- 6.1 Kwalificatie : opening en exploitatie van steengroeven;
- 6.2 Kwalificatie : het inzetten van materialen;
- 6.3 Kwalificatie : voorvervaardiging en plaatsing van kunstmatige beschermingsblokken;
- 6.4 Kwalificatie : havenwerken : massale werkzaamheden;
- 6.5 Kwalificatie : havenwerken : schermwerkzaamheden;
- 6.6 Kwalificatie : havenwerken : werkzaamheden op palen of pijlers;
- 6.7 Kwalificatie : superkadestructuren;
- 6.8 Kwalificatie : havendreggingen;
- 6.9 Kwalificatie : ontslib en dregwerkzaamheden van stuwdammen;
- 6.10 Kwalificatie : werkzaamheden onder water;
- 6.11 Kwalificatie : ontrotsing onder water;
- 6.12 Kwalificatie : bewegwijzering op zee.

Sector 7: schaaf- metaal- en timmerwerk:

- 7.1 Kwalificatie : houtschaafwerk;
- 7.2 Kwalificatie : houtbewerking;
- 7.3 Kwalificatie : vervaardiging en plaatsing van rolluiken;
- 7.4 Kwalificatie : aluminiumschaverij;
- 7.5 Kwalificatie : metaalschaverij;
- 7.6 Kwalificatie : metaalbewerking;
- 7.7 Kwalificatie : ambachtelijke metaalconstructies (bruggen).

Sector 8; loodgieterij - verwarming – klimaatregeling

- 8.1 Kwalificatie : sanitaire loodgieterswerkzaamheden;
- 8.2 Kwalificatie : onderneming van hoge technische kunde van sanitaire loodgieterij;
- 8.3 Kwalificatie : installatiewerkzaamheden van verwarming of klimaatregeling;
- 8.4 Kwalificatie : onderneming van hoge technische kunde van verwarming of klimaatregeling;
- 8.5 Kwalificatie : industriële installatie van gas en samengeperste lucht.

Sector 9; hydraulische apparatuur – automatische drinkwaterzuivering :

- 9.1 Kwalificatie : vervaardiging van hydraulisch materiaal;
- 9.2 Kwalificatie : installatiewerk van hydraulische apparatuur;

- 9.3 Kwalificatie : installatie van zuiveringsapparatuur;
9.4 Kwalificatie : automatiseringswerk.

Sector 10: elektriciteit:

- 10.1 Kwalificatie : installatiewerk van huishoudelijk gebruik van gebouwstroom;
10.2 Kwalificatie : installatiewerkzaamheden voor stroomgebruik in grote woongemeenschappen of op openbare plaatsen;
10.3 Kwalificatie : installatiewerkzaamheden voor industrieel gebruik.

Sector 11; telefoon - geluidsinstallatie – zwakstroom:

- 11.1 Kwalificatie : telefooninstallaties;
11.2 Kwalificatie : geluidsinstallatie;
11.3 Kwalificatie : akoestische installatie;
11.4 Kwalificatie : centrale techniekbeheersing;
11.5 Kwalificatie : toegangscontrole;
11.6 Kwalificatie : voorbedradingswerkzaamheden voor informatica.

Sector 12; schilderwerk - beglazing:

- 12.1 Kwalificatie : algemeen schilderwerk van gebouwen;
12.2 Kwalificatie : industrieel schilderwerk;
12.3 Kwalificatie : beglazing en installatie van spiegels.

Sector 13; waterdichtheid - isolatie:

- 13.1 Kwalificatie : het waterdicht maken;
13.2 Kwalificatie : waterdicht maken van hoge technische kunde;
13.3 Kwalificatie : warmte-isolatiewerkzaamheden;
13.4 Kwalificatie : warmte-isolatiewerkzaamheden van hoge technische kunde.

Sector 14; bekleding:

- 14.1 Kwalificatie : bekledingswerkzaamheden;
14.2 Kwalificatie : speciale bekledingswerkzaamheden.

Sector 15; bepleistering – valse plafonds:

- 15.1 Kwalificatie : bepleisteringswerk;
15.2 Kwalificatie : staffwerk (type gips);
15.3 Kwalificatie : traditioneel gevormd pleisterwerk;

15.4 Kwalificatie : algemeen werk voor valse plafonds.

Sector 16; goederenliften - personenliften:

16.1 Kwalificatie : installatiewerk van goederen- en personenliften.

Sector 17; koelende isolatie en de constructie van koelcellen :

17.1 Kwalificatie : werkzaamheden;

17.2 Kwalificatie : werkzaamheden van hoge technische kunde.

Sector 18; installatie van keukens en washokken:

18.1 Kwalificatie : installatie van keukens;

18.2 Kwalificatie : installatie van washokken.

Sector 19; bewegwijzering en wegenapparatuur:

19.1 Kwalificatie : horizontaal bewegwijzeringswerk;

19.2 Kwalificatie : verticaal bewegwijzeringswerk en wegenapparatuur.

Sector 20; inrichting van groene ruimtes en tuinen:

20.1 Kwalificatie : inrichting van groene ruimtes en tuinen.

Aanbestedingen afgekondigd door het Ministerie van Publieke Werken

Enkel de ondernemingen die een kwalificatie en indeling hebben verkregen mogen deelnemen aan de bouwmarkt en de publieke werken afgekondigd in naam van de Staat door de minister van publieke werken.

De voorwaarden van kwalificatie en indeling zijn echter niet van toepassing op de markten waar de bedragen lager zijn dan de vastgestelde drempels, per activiteitssector, in de hier volgende tabellen:

Drempels voor verplichting van het certificaat van indeling

1 – Graafwerkzaamheden	2.000.000 Dhs
2 – Wegwerkzaamheden	2.000.000 Dhs
3 - Saneringswerk - leidingen - kanalen.	2.000.000 Dhs
4 - Speciale funderingen, injecties, peilingen en boringen	2.000.000 Dhs
5 - Constructies	2.000.000 Dhs
6 - Zee- en rivierwerkzaamheden	5.000.000 Dhs
7 - Schaaf-, metaal- en timmerwerk.	1.000.000 Dhs
8 - Loodgieterij – verwarming – klimaatregeling.	500.000 Dhs
9 - Hydraulische apparatuur, automatische waterzuivering	2.000.000 Dhs
10 - Elektriciteit	1.000.000 Dhs
11 - Telefoon - geluidsinstallatie – zwakstroom	500.000 Dhs
12 - Schilderwerk - beglazing	500.000 Dhs
13 - Waterdichte isolatie	500.000 Dhs
14 - Bekleding	500.000 Dhs
15 - Bepleistering – Valse plafonds	500.000 Dhs
16 - Goederen- en personenliften	500.000 Dhs
17 - Koelende isolatie en de constructie van koelcellen	500.000 Dhs
18 - Installatie van keukens en washokken	500.000 Dhs
19 - Bewegwijzering en wegenapparatuur	500.000 Dhs
20 - Inrichting van groene ruimtes en tuinen	500.000 Dhs

Opmerking: *Voor de vrije markten zijn de voorwaarden van kwalificatie en indeling niet van toepassing, maar enkel voor de markten van boven 1.000.000 dirham (één miljoen) en op internationale oproepen tot offertes, zoals afgekondigd door het Ministerie van Nationaal Onderwijs.*

Aanbestedingen afgekondigd door het Ministerie van landbouw

De ondernemingen die bemiddelen in de sector van hydraulische landbouwinrichting dienen het dossier ten behoeve van kwalificatie in te dienen bij het Ministerie van Landbouw.

1 - Activiteitsbranche: constructie van principale werken voor irrigatie:

- 1.1 Kwalificatie : werkzaamheden;
- 1.2 Kwalificatie : omvangrijke werkzaamheden;
- 1.3 Kwalificatie : speciale werken.

2 – Activiteitsbranche: putten en boringen:

- 2.1 Kwalificatie : graafwerkzaamheden voor putten ;
- 2.2 Kwalificatie : boorwerkzaamheden.

3 – Activiteitsbranche: vervaardiging en levering van draagbare kanalen en irrigatieleidingen :

- 3.1 Kwalificatie : vervaardiging en levering van betonnen kanalen en leidingen;
- 3.2 Kwalificatie : vervaardiging en levering van kanalen en leidingen van asbestcement;
- 3.3 Kwalificatie : vervaardiging en levering van leidingen van PVC.

4 – Activiteitsbranche: installatiewerk van draagbare kanalen en irrigatieleidingen:

- 4.1 Kwalificatie : constructie van kleine irrigatiekanalen ;
- 4.2 Kwalificatie : het plaatsen van draagbare kanalen van beton of asbestcement;

- 4.3 Kwalificatie : het plaatsen van leidingen van
asbestcement of PVC;
- 4.4 Kwalificatie : het plaatsen van betonnen leidingen.

**5 – Activiteitsbranche : landbouwsanering en –
afwatering :**

- 5.1 Kwalificatie : saneringswerkzaamheden;
- 5.2 Kwalificatie : vervaardiging en levering van
draineerbuizen en –kanalen;
- 5.3 Kwalificatie : installatie van draineerbuizen en -kanalen.

6 – Activiteitsbranche: bodeminrichting :

- 6.1 Kwalificatie : bodemnivelleringswerk;
- 6.2 Kwalificatie : omspitwerk, ondergrondse en
bodemwerkzaamheden.

**7 – Activiteitsbranche: inrichting van
landbouwterrein:**

- 7.1 Kwalificatie : opening van niet gestabiliseerde
terreinen ;
- 7.2 Kwalificatie : stabilisatiewerk van terreinen.

8 – Activiteitsbranche: hydraulisch materiaal:

- 8.1 Kwalificatie : vervaardiging en levering van
hydraulisch materiaal;
- 8.2 Kwalificatie : installatie van hydraulisch materiaal.

**9 - Activiteitsbranche: pompmateriaal voor irrigatie
:**

- 9.1 Kwalificatie : installatie van pompmateriaal ;
- 9.2 Kwalificatie : installatie van krachtige pompcentrales.

**10 – Activiteitsbranche: mobiel irrigatiemateriaal
(MMI) :**

- 10.1 Kwalificatie : vervaardiging en/of levering van
aluminium MMI;
- 10.2 Kwalificatie : vervaardiging en/of levering van MMI
van PVC;
- 10.3 Kwalificatie : vervaardiging en levering van MMI van
PE;
- 10.4 Kwalificatie : vervaardiging en levering van MMI van
staal;

- 10.5 Kwalificatie : vervaardiging en levering van
sprenkelsystemen;
10.6 Kwalificatie : installatiewerk van MMI.

11 – Activiteitsbranche: irrigatiepalen:

- 11.1 Kwalificatie : vervaardiging en levering van
irrigatiepalen;
11.2 Kwalificatie : installatie van irrigatiepalen.

**Aanbestedingen afgekondigd door
het Ministerie van binnenlandse
zaken**

Wat betreft de vrije markt zijn de voorwaarden van kwalificatie en indeling afgekondigd door het Ministerie van Binnenlandse Zaken niet van toepassing:

- Op buitenlandse ondernemingen die deelnemen aan oproepen voor internationale offertes en;
- Op markten waar de bedragen lager liggen dan de vastgestelde drempels voor de activiteitssectoren gepreciseerd in de volgende tabel:

Drempel per sector

1- Constructie- burgerlijke aard	2.000.000 Dhs
2- Schaaf-, metaal- en timmerwerk	1.000.000 Dhs
3- Loodgieterij, verwarming en klimaatregeling	500.000 Dhs
4- Elektriciteit	1.000.000 Dhs
5- Telefoon- geluidsinstallatie- zwakstroom	500.000 Dhs
6- Schilderwerk - beglazing	500.000 Dhs
7- Waterdichtheidsisolatie	500.000 Dhs
8- Bekleding	500.000 Dhs
9- Beprestering en valse plafonds	500.000 Dhs
10- Goederen- en personenliften	500.000 Dhs
11- Koelende isolatie en de constructie van koelcellen	500.000 Dhs
12- Installatie van keukens en washokken	500.000 Dhs

Opmerking: *Voor die Ministeries waarvoor geen kader is vastgesteld, is de regelgeving waarmee rekening moet worden gehouden, wat betreft de markten die verantwoording afleggen aan de bouwsector, diegene die van toepassing is op het Ministerie van Publieke Werken.*

Bovendien worden de ingedeelde ondernemingen per categorie onderverdeeld binnen elke sector. Om die reden bestaan er maximale bedragen voor die markten waar de onderneming zich op een categorie kan inschrijven.

De indeling per categorie wordt toegepast op basis van het omzetcijfer jaarlijks verwezenlijkt door de onderneming en het aantal technici dat zij in dienst heeft.

Exploitatie van steengroeven

De opening van een steengroeve, de heropening van een verlaten steengroeve, evenals de exploitatie van een ondergrondse galerie onder blote hemel, mogen niet gerealiseerd worden alvorens de Directie van Publieke Werken op de hoogte is gesteld.

In het geval van verandering van exploitatie, zonder onderbreking daarvan, dient een identieke verklaring te worden geadresseerd aan de Regionale Directie van Publieke Werken, door de nieuwe exploitant.

De verklaring moet worden opgesteld door de exploitant. Ze wordt in zesvoud geproduceerd en bevat:

- a) De naam, voornaam en woonplaats (voor fysieke personen) of de naam van de organisatie, haar juridische vorm en haar hoofdkantoor (voor rechtspersonen);
- b) De naam van de terreineigenaar;

- c) De exacte plaats van de steengroeve en haar situatie ten opzichte van de aangrenzende gebouwen en communicatiekanalen;
- d) De aard en hoeveelheid van het te delven materiaal, evenals het exploitatiemateriaal;
- e) De aard van de te delven massa, de dichtheid en aard van de gewonnen aarde en de manier van exploitatie (onder de blote hemel of middels ondergrondse galerijen).

In het geval van ondergrondse exploitatie is bijgevoegd in drievoud een overzichtskaart die aangeeft: de genoemde plaatsen, de omtrek van het terrein waaronder de uitgravingen die zich uitspreiden, communicatiekanalen, de greppels die voorkomen binnen die omtrek en tot 50 meter daarbuiten, de plaatsing van putten of geplande galerieën en eventuele bestaande putten en gangen.

Deze verklaring moet het domicilie waar de steengroeve zich bevindt bevestigen.

De provinciale afgevaardigde van Uitrusting geeft bevestiging van ontvangst van de verklaring. Hij stuurt een van de drie exemplaren van de verklaring naar de beherende autoriteit voor controle van de steengroeve en een andere naar de ambtenaar belast met het technische toezicht hiervan.

Wanneer de te openen of de weer in te nemen verlaten steengroeve gelegen is binnen de gemeentelijke omtrek, zal een van de exemplaren van de verklaring naar de provinciale commissie van de steengroeven gaan en de exploitatie mag geen aanvang hebben tot na de toestemming van het hoofd van deze dienst.

Exploitatie van de steengroeven

De begrenzingen van de opgravingen, de openingen van putten en galerieën zijn gesteld op een horizontale afstand van tenminste 10 meter van openbare en privé-gebouwen, communicatiekanalen, putten, waterleidingen, openbare drinkgelegenheden,

begraafplaatsen of ommuurde hoven grenzend aan woonhuizen.

De ondergrondse uitgravingen worden gestopt op een horizontale afstand van tenminste $(10 + n)$ meter (n is de hoogte in meters van de uitgraving) van gebouwen, communicatiekanalen, putten, waterleidingen, openbare drinkgelegenheden, begraafplaatsen of ommuurde hoven van woonhuizen.

Bovendien, wanneer de te beschermen punten in privé-bezit zijn, kunnen de vernoemde afstanden verminderd worden door de exclusieve toestemming van de eigenaar in kwestie.

In de steengroeven onder blote hemel moet de gewonnen aarde ingedamd worden onder een hoek van 45° (of volgens gelijk oplopende rijen).

De te winnen massa zal min of meer strak geglood moeten worden gehouden, in min of meer verheven trappen volgens de vastheid van het gesteente.

De grotten aan de voet van de helling zijn enkel toegestaan bij zeer solide gesteenten en moeten een kleine diepte en hoogte hebben.

In de ondergrondse steengroeven moeten de putten, de galerijen en exploitatiekamers in goede staat worden gehouden en geconsolideerd door stutten of bekleding als dat nodig is.

De toegang tot alle uitgravingen onder blote hemel, van elke put of gang van een ondergrondse steengroeve gelegen op een niet afgesloten terrein moet worden afgeschermd met een greppel, een talud of elk ander middel van afsluiting die afdoende duurzaamheid en stevigheid verenigt.

Deze voorwaarden zijn van toepassing op verlaten steengroeven. De afsluitwerkzaamheden zijn dus voor de rekening van de eigenaar.

Alvorens een ondergrondse steengroeve te verlaten, moet de exploitant een verklaring afleggen bij de Provinciale Directeur van Uitrusting.

Diegene die de administratieve autoriteit voor controle waarvan de steengroeve afhangt op de hoogte brengt, zal op de te nemen maatregelen voor de openbare veiligheid gewezen worden, indien van toepassing.

De toezicht op steengroeven

De toezicht op steengroeven onder de blote hemel word uitgeoefend door de ambtenaren van het Ministerie van Uitrusting alsmede door de lokale autoriteiten en de aan hen verbonden beambten.

De ondergrondse steengroeven staan onder toezicht van de beambten van de mijnendienst.

In de gangen waar gewerkt wordt en wat betreft de veiligheid en hygiëne van de werkers en het publiek, moeten de exploitanten zich aan de verbale of geschreven instructies houden die hen door de beambten van de technische dienst gegeven zijn.

Ze moeten deze beambten toegang geven tot alle faciliteiten van de werkzaamheden en hen voorzien van de plannen en de aantekeningen van de ontginning.

In het geval dat de hygiëne en de veiligheid van de werkers, de grond of de woningen in het geding zijn, dient de exploitant onmiddellijk de beambte belast met het technische toezicht evenals de lokale autoriteiten op de hoogte te stellen om de noodzakelijke maatregelen te nemen met het oog op het verhelpen van de situatie.

Elk ernstig persoonlijk ongeval dat zich voordoet in een steengroeve moet onmiddellijk door de exploitant gemeld worden bij de lokale autoriteit en de beambte belast met het technische toezicht.

Belasting op de exploitatie van producten uit steengroeven

Toepassingsgebied van de belasting:

Een jaarlijkse belasting is ingesteld op de hoeveelheden producten die gewonnen worden uit steengroeven op gemeentelijk grondgebied.

De belastingschuldenaar:

De belasting is verschuldigd door de geautoriseerde exploitant, welke vorm van eigendom van de steengroeve het ook betreft.

Belastingaanslag:

Het belastingtarief is als volgt vastgesteld:

- Voor het gesteente, gebruikt voor versiering en cosmetica, vanadinite, ghassoul, agaat, koraal, safier: 20 dirham per gedolven m³;
- Voor de variëteiten van marmer: 15 dirham per m³;
- Voor de gesteenten bestemd voor de bouw (stenen, zand, gips, kolen) : 3 dirham per gedolven m³;
- Voor de gesteenten bestemd voor industrieel gebruik (kalk, klei, pouzzolane).
3 dirhams per gedolven m³.

Verplichtingen van de schuldenaars:

De schuldenaar dient een verklaring in te dienen bij het bestuur van de lokale gemeente over het grondgebied waar de producten uit de steengroeve zijn gewonnen.

Deze verklaring, ondertekend voor 1 april van elk jaar, moet het aantal m³ per categorie van producten bevatten, gedolven gedurende het voorgaande jaar.

De verklaring is opgesteld volgens een bepaald model door het gemeentelijke bestuur.

Grondslag en vereffening van de belasting:

De jaarlijkse belasting is verschuldigd op basis van de elementen die de verklaring bevat.

De betaling van de belasting wordt voldaan in de kas van de gemeentelijke boekhouder voor 1 april van elk jaar.

Maatregelen bij het in gebreke blijven van een declaratie:

De afwezigheid van een declaratie voor 1 april van elk jaar geeft aanleiding tot betaling van een boete van drie maal het verschuldigde bedrag.

De verlate verklaring geeft reden tot de toepassing van een verhoging van 25% van het verschuldigde bedrag van belasting.

Het constateren van een gebrekkigheid in de verklaring is aanleiding tot een verhoging van 50%.

Opmerking: *Het gegeven voor een persoon, eigenaar of huurder van een terrein van het berekenen van een derde voor de opening en exploitatie van een steengroeve op dit terrein door middel van een betaling van een verschuldigd bedrag, in welke vorm dit dan ook is, maakt een verlichting op de belasting op de toegevoegde waarde mogelijk, evenals op de delving zelf.*

Aanvullende belasting op de gemeentelijke belasting over de delving van producten uit steengroeven

De aanvullende belastingaanslag is vastgesteld op 10% van het bedrag van de gemeentelijke belasting op de delving van producten uit steengroeven, met uitzondering van de gesteenten bestemd voor de bouw (steen, zand, gips, kolen), waarvoor deze aanslag is vastgesteld op 15% wanneer de delving plaats heeft op openbare domeinen, zoals zee, rivier of bos, en op 3% wanneer het hierbuiten plaats heeft.

Belasting op de toegevoegde waarde (BTW)

Onroerende werken zijn verplicht onderworpen aan een BTW van 14%.

De BTW-aanslag van 14% is van toepassing op alle aard van onroerende werken, nieuwe werken of reparaties, indien de materialen voorzien worden door de ondernemer, de aannemer of een derde leverancier.

Voor de volgende operaties is het als volgt:

a- Gebouwen:

Werkzaamheden in de bouw, constructie, reconstructie, reparatie, verbetering van gebouwen, bewerkstelligd door de verschillende beroepsgroepen:

- Graafwerkzaamheden, funderingen, terreinnivellerings, putten en opgravingen voorafgaand aan onroerende werken;
- Metselwerk, gewapend beton;
- Timmerwerk, bedekking, terrassen, waterdichtheid;
- Schrijnwerk, slotenmakerij, smeedwerk, parketten, deuren, ramen, trappen, zonneschermen, panelen

(wat de onmisbare gebruikelijke uitrusting van een gebouw vormt);

- Bekleding van de vloeren en muren;
- Betegeling, bevloering, mozaïek, plaveisel, marmmerwerk, spiegelinstallatie in het gebouw;
- Bepoistering, gipswerk, specie, schilderwerk en voorbereidende werkzaamheden (afkrabben, -schrapen);
- Beglazing, raamwerk;
- Reclame geïntegreerd in de gevel van het gebouw;
- Reclameborden direct op de muur geschilderd, omheiningen;
- Begraafnismonumenten van onroerende aard.

b- Publieke werken:

- Wegen, verharde wegen bruggen en alle vakwerk;
- Landingsbanen, stadions;
- Havens, kanalen, kades, dijken, sluizen (inclusief de deuren);
- Aquaducten, riolen;
- Afwatering, irrigatie, leidingen;
- Dregging, ontroting, ophoging (voor het creëren van een dijk);
- Inrichting van parken en tuinen;
- Het aanleggen van elektriciteits- of telefoonleidingen en vertakkingen.

c- Koperslagerijwerk voor de bouw en metalen constructies:

- Werkzaamheden voor opslag of omloop; kuipen, regenbakken, silo's, trechters, gashouders, waterkastelen, gedraaide leidingen, pijpleidingen, riolen, schoorstenen;
- Hangars, ijzeren pijlers, vakwerk, metalen geraamtes, het stutten van mijnen of grote hijswerktuigen.

d- Uitzonderingen:

Wanneer het werk zich laat ontleden in verschillende dienstverleningen en niet bestaat uit bijkomstige of voorbereidende werkzaamheden voor onroerende

werken, dient de normale aanslag voor belasting op de toegevoegde waarde te worden toegepast.

Dat is voor de volgende operaties het geval:

- Dregwerkzaamheden die enkel bestemd zijn voor het onderhoud en de verlichting van vaargeulen in havens, riviermonden;
- Onderzoekswerkzaamheden van grote wateroppervlaktes;
- Studiewerkzaamheden van aangrenzende bodems voor de vervaardiging van een technisch dossier;
- Onderzoeksoperaties en voorafgaande peilingen voor mijnwerkzaamheden;
- Het slopen van gebouwen wanneer het niet bijkomstige werkzaamheden voor nieuwe constructies betreft;
- Vernissen, parketten in de was zetten, bevloering;
- Vegen, ontstoffen, schoorsteen vegen;
- Schoonmaken van putten, kanalen, grachten, verspreiding;
- Montage en verhuur van steigers.

Belasting op de verslechtering van rijwegen

Elke persoon die operaties tot stand brengt die leiden tot de verslechtering van rijwegen, is onderworpen aan de belasting op de verslechtering van rijwegen.

Berekeningswijze van de belasting:

De belasting is gelijk aan de totaliteit van de reparatiekosten van de beschadigde rijwegen verhoogd met 25% van de genoemde kosten, na het opmaken van een proces-verbaal opgesteld door de bevoegde instanties en daarbij het belang aangevend van de verslechtering alsmede de exacte identiteit van de instelling of persoon verantwoordelijk voor deze verslechtering.

Veld van toepassing:

De belasting op de bouwoperaties draagt voor de bouw, reconstructie en de vergrotingen van elke aard, evenals herstelwerkzaamheden waarbij de realisatie onderwerp moet zijn van een toestemming tot bouwen.

Vrijstellingen:

Sociale woningbouw is vrijgesteld van de belasting op de verslechtering van de rijbanen.

De basis waarop de belasting wordt berekend:

De belasting wordt berekend over de oppervlakte van bedekte m^{2s} , waarbij elke fractie van een m^2 als een hele m^2 wordt geteld.

Wat betreft gebouwen met balkons gelegen boven het algemeen publieke domein, tellen de genoemde balkons dubbel voor de berekening van de belasting. Deze belasting is één enkele keer verschuldigd bij afgifte van de bouwvergunning.

Maximale bedragen van de belasting:

De maximale bedragen van deze belasting zijn als volgt vastgelegd per bedekte vierkante meter:

- 1- Flatgebouwen of samengetrokken wooneenheden; *20 dirham per bedekte m^2 .*
- 2- Gebouwen voor industrieel, commercieel, professioneel of administratief gebruik: *20 dirham per bedekte m^2 ;*
- 3- Individuele behuizing; *30 dirham per bedekte m^2 .*

Wat betreft herstelwerkzaamheden is een maximaal bedrag van 500 dirham verschuldigd.

Schuldenaar van de belasting:

Degene in het bezit van de bouwvergunning is de belasting verschuldigd.

Verplichtingen van de schuldenaars:

De schuldenaars van de belasting zijn verplicht het bedrag van de opeisbare belasting te voldoen op het moment van afgifte van de toestemming, aan de kas beheerder van de gemeente waar de bouw plaatsheeft.

Accijns voor de tijdelijke bezetting van het algemene publieke domein voor gebruik gekoppeld aan de bouw

Toepassingsveld:

De accijns voor de tijdelijke bezetting van het algemene publieke domein voor gebruik gekoppeld aan de bouw is verschuldigd in navolging van de tijdelijke bezetting van het algemene publieke domein, in het bijzonder voor het deponeren van materialen voor omheiningen of uitstekende steigers.

Grondslag van de belasting:

De grondslag van de belasting is vastgesteld op basis van de vierkante meters van het bezette publieke domein.

De maximale belastingaanslag:

De maximale aanslag van de accijns is vastgesteld op 40 dirham per vierkante meter per kwartaal.

De kwartalen beginnen op 1 januari, 1 april, 1 juli, en 1 oktober. Elk ingegaan kwartaal telt als een volledig kwartaal.

Schuldenaars van de belasting:

De accijns voor de tijdelijke bezetting van het algemene publieke domein voor het gebruik gekoppeld aan de bouw wordt geïnd aan de kas van de gemeentelijke beheerder.

Betaling van de belasting:

De accijns voor de tijdelijke bezetting van het algemene publieke domein voor het gebruik gekoppeld aan de bouw, wordt geïnd in de kas van het gemeentelijke bestuur.

**DE ONDERNEMERS VAN
OPENBAAR ONROEREND GOED**

Nationale Stichting van Uitrusting en Constructie (SNEC)
Angle My Ali Chérif et Youssef Bnou Tachafine Rabat
Tél: (037) 761440/761443/761459/76 1460

**Nationaal Bureau voor de Strijd tegen een
Ongezonde Woonomgeving (ANHI)**
2, rue Osqofia - Rabat
Tél: (037) 70.05.36/70.04.87/70.50.51/70.74.11

Stichting ATTACHAROUK
Ben M'sick -Sidi Othmane (B.R 6741) – Casablanca
Tél: (022) 38.38.38 / 38 09 84

E.R.A.C/ Noord-West
7 rue Bin El Ouidane (Face au collège Imam El
Boukhari) Agdal -Rabat
Tél: (037) 77.83.05/77.82.65/77.82.63

E.R.A.C / Centrum
Résidence Abdeî Moumen - Immeuble 1
Bd Hamza Ben Abdel Moutalib - Derb Ghalef -
Casablanca
Tél: (022) 99.79.80/81/82/83/84 - Fax: 99.79. 85 -
Telex: 23.706

E.R.A.C / Centrum Noord
Rue du Niger – Fès B.P. :1660 - Atlas
Tél: (055) 62 58 85 / 62 51 30

E.R.A.C/ Centrum Zuid
18, rue Akra - Meknès
Tél: (055) 52.26.32 / 52.26.27 / 52.26.95 / 52.17.07

ER.A.C/ Tensift
Place du 16 Novembre - Marrakech
Tél: (044) 44 91 56 / 43 40 52

E.R.A.C/ Zuid

6, Av. 29 Février - Cheikh Essadi, Talborjt El Jadida -
Agadir
Tél: (044) 84.48.04 /84.17.36 / 84.12.10 / 84.14.20

E.R.A.C/ Oriëntaal

70, Av Allal Ben Abdellah Oujda - Tél (055) 68 27 65

Stichting van Ruimtelijke Inrichting Ryad (S.A.R)

Angle Mly-Ali Chérif et Youssef Bnou Tachafine - Rabat
Tél: (037) 761440/762422

Algemene Vereniging voor Onroerend Goed (COI)

42, Charia El Alouine BP 465 - Rabat
Tél: (037) 265361 /731245/731246

**Marokkaanse Vereniging voor de Bodem en Onroerend
Goed (C.I.FM)**

73, Rue Omar Slaoui - Casablanca
Tél: (037) 26 53 61/ 26 53 63 / 26 53 64

Bureau voor Militaire Huisvesting en Uitrusting (A.L.E.M)

439 bis, Av. Hassan II (B.P 153) - Rabat
Tél: (037) 29 11 61 / 69 17 93 / 69 13 95

**Stichting voor de Bevordering van Huurwoningen
(S.O.P.H.A.L)**

Place Piétri, Av. My Hassan (BP 4409 Tour Hassan) - Rabat

**Nationale Stichting voor de Ruimtelijke Inrichting
van Woongemeenschappen (SONADAC)**

18, Bd Rachid - Casablanca
Tél: (022) 29 57 04 / 29 57 25

**PLAATSELIJKE ADRESSEN
VOOR DE MINISTERIES VAN
VOLKSHUISVESTING**

Lokale Vestiging-Agadir Av. Hassan I Cité Dakhla
Tél: (044) 22-61-60/66

Lokale Vestiging - Marrakech
Zanquat B. Khafaja, quartier de l'hivernage Guéliz
Tél (044) 43-35-40

Lokale Vestiging -Oujda Av. Zerktouni
Tél: (055) 68-41-84

**Lokale Vestiging - Casablanca 91, Av. Prince My.
Abdellah**
Tél: (022) 22-12-78

Lokale Vestiging -Rabat
Zanquat Soussa – Tél. (037) 70-2371

Lokale Vestiging -Méknés Av. My. Youssef
Tél: (055) 52-28-91

Lokale Vestiging -Fès
Av. Chefchaouen - Tél: (055) 65-42-16